

1. เรื่อง การขับเคลื่อนและพัฒนาการดำเนินงาน ศพก.อ.อุยบุรี



2. เจ้าขององค์ความรู้ นายพศิน พัฒนปณชัย

วัน เดือน ปีเกิด 31 มกราคม 2505

หมายเลขบัตรประชาชน 3610500166004

ที่อยู่ 437 ม.1 ต.อุยบุรี อ.อุยบุรี จ.ประจวบคีรีขันธ์

3. ความเป็นมาของ ศพก.

ศพก.อำเภออุยบุรี ได้จัดตั้งขึ้นมาเมื่อปี 2558 โดยผ่านการพิจารณาจากสำนักงานเกษตรอำเภออุยบุรี มีแนวคิดจากการคัดเลือกพืชมะพร้าวซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของอำเภออุยบุรี ตามมาด้วยการพิจารณากลุ่มเกษตรกรที่มีศักยภาพและสืบทอดมาในการแก้ไขปัญหา กลุ่มพึ่งพาตนเองได้ เกษตรกรผู้นำสามารถถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นได้ มีองค์ความรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน จึงพิจารณา นายพศิน พัฒนปณชัย ประธาน ศพก.บ้านจวนบนในขณะนั้น ให้ทำหน้าที่เป็นเกษตรกรต้นแบบและพัฒนาเป็นประธาน ศพก.อำเภออุยบุรี

การทำงานในช่วงแรกเริ่มต้นจากการถ่ายทอดความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าวซึ่งเป็นปัญหาหลักของชาวสวนมะพร้าว ขึ้นต่อมานายพศินนำความรู้ที่ได้ปฏิบัติในสวนตนเองคือปลูกมะพร้าวแบบผสมผสานมีพืชแซมมาถ่ายทอดเป็นหลักสู่ตรความรู้และเชิญชวนเกษตรกรและผู้สนใจศึกษาดูสวนมะพร้าวของตนเองเพื่อเป็นต้นแบบและตัวอย่าง ต่อมาสำนักงานเกษตรอำเภออุยบุรีได้พานายพศิน ไปศึกษาดูงานการแปรรูปน้ำมันมะพร้าวสกัดเย็นเมื่อดูงานกลับมาได้ทดลองทำได้ผลเป็นที่น่าพอใจ จึงกำหนดเป็นหลักสูตรการแปรรูปผลผลิตมะพร้าวสอนให้เกษตรกรและผู้สนใจได้ทดลองทำ ต่อมาสำนักงานเกษตรอำเภอร่วมกับประธาน ศพก. กำหนดหลักสูตรการปรับปรุงบำรุงดิน และการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมะพร้าวเพิ่มเติม ทำให้ ศพก.อำเภออุยบุรีมีองค์ประกอบครบถ้วน ดำเนินการมาจนถึงปัจจุบัน

4. องค์ประกอบของ ศพก.

4.1 เกษตรกรต้นแบบ

เกษตรกรต้นแบบ นายพดิ่ง พัฒนปณชัย อายุ 55 ปี

4.2 แปลงเรียนรู้

แปลงผลิตมะพร้าว



แปลงปลูกพืชแซมในส่วนมะพร้าว



แปลงปลูกพืชแซมในสวนมะพร้าว



4.3 หลักสูตรการเรียนรู้

หลักสูตรหลัก : การปลูกและการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมะพร้าวการปลูกมะพร้าว  
วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้เรื่องการปลูกมะพร้าวอย่างถูกวิธี
2. เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้เรื่องการดูแลรักษาสวนมะพร้าว
3. เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้เรื่องการใส่ปุ๋ยมะพร้าวตามช่วงอายุ

ประเด็นหรือขอบเขตวิชา

1. การปลูกมะพร้าวอย่างถูกวิธี

สภาพแวดล้อมการปลูกมะพร้าวที่เหมาะสม

- ดิน : ดินร่วนหรือร่วนปนทราย อุ้มน้ำได้ดีเป็นกรดเล็กน้อย pH 6-7
- น้ำ : ฝนตกสม่ำเสมอทุกเดือน จะได้ผลผลิตดี
- ระดับความสูง : สูงกว่าระดับน้ำทะเลไม่เกิน 100 เมตร
- แสงแดด : ต้องการแดดประมาณวันละ 7 ชั่วโมง

ระยะปลูกที่เหมาะสม

- ต้นเตี้ย ระยะปลูก 6x6 เมตร ปลูกได้ 44 ต้น
- ต้นสูง ระยะปลูก 9x9 เมตร ปลูกได้ 20 ต้น
- ระยะปลูก 8.5x8.5 เมตร ปลูกได้ 22 ต้น

การปลูก

- ขุดหลุมขนาด 50 x 50 x 50 ซม.
- ควรปลูกในฤดูฝน
- เอา ดินกลบอย่างน้อย 2/3 ของผล
- เอาไม้ปักเป็นหลักผูกยึดกับต้นไม้ให้แน่น เพื่อป้องกันลมโยก
- ควรทำร่มไม้ในระยะแรก เพื่อลดอัตราการตายเนื่องจากถูกแดดจัดเกินไป



2. การดูแลรักษาสวนมะพร้าว

### การดูแลรักษาสวนมะพร้าว

**การไถพรวน** ไถพรวนระหว่างแถวมะพร้าว ไม่ให้ลึกเกินกว่า 20 เซนติเมตร ไถแถวเว้นแถวให้ห่างจากต้น ชั่วละ 2 เมตร ไถสลับกันทุก 2 ปี ในช่วงปลายฤดูแล้ว

**การปลูกพืชคลุมดิน** เพื่อควบคุมวัชพืช รักษาความชื้นในดิน และช่วยเพิ่มธาตุอาหาร โดยการไถกลบพืชตระกูลถั่ว เพิ่มธาตุไนโตรเจน

**การใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก** ใส่ต้นละ 10-20 กิโลกรัม/ปี ช่วยเพิ่มอินทรีย์วัตถุ ปรับปรุงโครงสร้างดินให้ดีขึ้น รากต้นมะพร้าวดูดซึมธาตุอาหารได้ดี

**การทำความสะอาดสวนมะพร้าว** ควรทำอย่างสม่ำเสมอ ไม่ให้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์แมลงศัตรูมะพร้าว เพลี้ยหรือมดขาคต้นหรือดอมะพร้าว เกสรของขาคพืช กองปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก ไม่ให้เกิน 15 เซนติเมตร ตัด/เผาทำลายกาบใบมะพร้าวที่ถูกแมลงกินหรือกาบใบเก่า

**การสำรวจแมลงศัตรูมะพร้าว** หมั่นสำรวจชนิดและปริมาณการเข้าทำลายอย่างสม่ำเสมอ เมื่อมีมากให้ใช้การควบคุมกำจัดโดยวิธีผสมผสานแบบครอบคลุมพื้นที่ จะมีประสิทธิภาพมากที่สุด

3. การใส่ปุ๋ยมะพร้าวตามช่วงอายุ

### การใส่ปุ๋ยต้นมะพร้าว

การใส่ปุ๋ยควรมีครั้งแบ่งใส่ 2 ครั้ง **ครั้งที่ 1** ตอนต้นฤดูฝน ช่วงเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนมิถุนายน **ครั้งที่ 2** ตอนปลายฤดูฝน ระหว่างเดือนตุลาคม ถึง เดือนธันวาคม ปุ๋ยเคมีแนะนำให้ใช้เป็นปุ๋ยสูตร 13:13:21 รวมกับปุ๋ยแมกนีเซียมซัลเฟต หรือหินปูนโดโลไมท์ จำนวนปุ๋ยและอายุต้นมะพร้าวที่ใช้ ดังตาราง

อายุมะพร้าว	ปุ๋ยสูตร 13:13:21	ปุ๋ยแมกนีเซียมซัลเฟต	หรือ หินปูนโดโลไมท์
ปี	(กิโลกรัม)	(กรัม)	(กิโลกรัม)
1	1	-	-
2	2	200	2
3	3	300	3
4 หรือ มากกว่า	4	500	4

สำหรับปุ๋ยแมกนีเซียมซัลเฟตและหินปูนโดโลไมท์ให้ใช้อย่างใดอย่างหนึ่ง ถ้าใช้หินปูนโดโลไมท์ ให้ร่วนก่อนใส่ปุ๋ยอย่างอื่น อย่างน้อย 1 เดือน

**วิธีใส่ปุ๋ย** ก่อนใส่ปุ๋ย ควรวางโคนต้นให้เตียน แล้วใช้ปุ๋ยโรยตั้งแต่โคนต้น ออกมาถึงรัศมี 1.5 เมตร โรยรอบต้น และบริเวณที่ใส่ปุ๋ยควรขยายออกไปทุกปี

หลักสู่ตรหลัก : การจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้เรื่องการจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน
2. เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้เรื่องแมลงศัตรูมะพร้าวและวิธีป้องกันกำจัด

หลักสูตรเสริม : การทำบัญชีต้นทุนอาชีพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้เรื่องบัญชีต้นทุน
2. เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้เรื่องบัญชีครัวเรือน

หลักสูตรบังคับ : เกษตรทฤษฎีใหม่

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่
2. เพื่อให้เกษตรกรนำความรู้ที่ได้รับอบรมไปปรับใช้ในการทำเกษตรในพื้นที่ตนเอง

#### 4.4 ฐานเรียนรู้

- 1) ฐานเรียนรู้การจัดการดินและปุ๋ย



- 2) ฐานเรียนรู้การจัดการสวนมะพร้าว

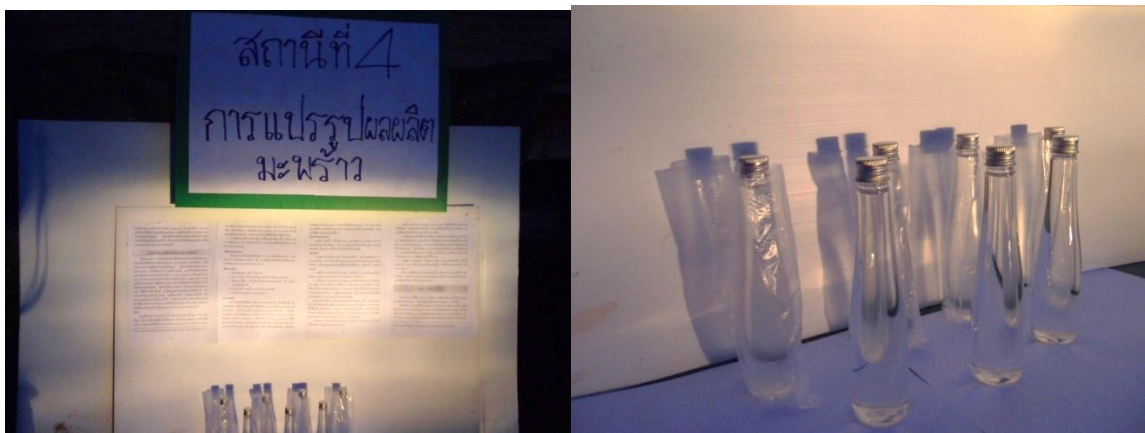




3) ฐานเรียนรู้การจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน



4) ฐานเรียนรู้การแปรรูปผลิตภัณฑ์มะพร้าว



5. วิธีการดำเนินงาน

5.1 การวิเคราะห์ศักยภาพของ ศพก.

จุดแข็ง

- เกษตรกรต้นแบบเป็นผู้มีความมุ่งมั่น เสียสละเพื่อส่วนรวม มีองค์ความรู้
- เกษตรกรในชุมชนมีการรวมกลุ่ม เปิดใจในการเรียนรู้

จุดอ่อน

- เกษตรกรไม่ค่อยชอบการเปลี่ยนแปลงหรือการเริ่มต้นสิ่งใหม่ๆ
- เกษตรกรเคยชินกับการรับความช่วยเหลือจากภาครัฐ
- ศพก.เป็นจุดใหม่ยังขาดระบบสาธารณูปโภค

โอกาส

- กระทรวงเกษตรให้ความสำคัญและสนับสนุนงบประมาณดำเนินการให้ ศพก.อย่างต่อเนื่อง
- อุปสรรค
- ระบบการบูรณาการระหว่างหน่วยงานยังไม่มีประสิทธิภาพ

5.2 จัดทำแนวทางพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

- พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ประจำตำบลเรียนรู้ ส่งเสริมและสนับสนุนสมาชิก ศพก.ที่มีความตั้งใจ มีความรู้ มีทักษะการถ่ายทอด ให้เป็นวิทยากรประจำตำบลเรียนรู้
  - พัฒนาศูนย์เรียนรู้ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมในแต่ละฐานเรียนรู้ ส่งเสริมการสร้างกลุ่มอาชีพที่มีการนำความรู้จากฐานเรียนรู้มาใช้ ปรับปรุงสภาพพื้นที่ของฐานเรียนรู้ให้ดึงดูดเชิญชวนหรือสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้
  - พัฒนาองค์ความรู้ ติดตามข่าวสารเหตุการณ์ปัจจุบัน นำความรู้ใหม่มาต่อยอดองค์ความรู้เดิม หรือปรับปรุงองค์ความรู้ให้ทันสมัยยิ่งขึ้น
  - พัฒนาศูนย์เรียนรู้ให้เหมาะสมกับการถ่ายทอดความรู้ ปรับปรุงสถานที่ให้มีอุปกรณ์ที่ครบครันในการจัดการอบรม การถ่ายทอดเทคโนโลยี

5.3 จัดตั้งคณะทำงาน ศพก. การบริหารจัดการ และบทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง

ศพก. อำเภอ กฤษบุรี มีคณะทำงาน ประกอบด้วย

- เกษตรกรต้นแบบ	1. นายพศิน พัฒนาปณชัย	ประธาน
- เกษตรกรผู้นำตำบลละ 1 คน	2. นายศิริ ริดกว้าง (ตำบลกฤษบุรี)	กรรมการ
	3. นายสงวนศักดิ์ เกษมสุขไพศาล (ตำบลสามกระชาย)	กรรมการ
	4. น.ส.สิริรัตน์ ทองแผ่น (ตำบลหาดทนม)	กรรมการ
	5. นายเงิน เหลือน้อย (ตำบลกฤษเหนือ)	กรรมการ
	6. นายธรรธรณ์ จันทร์ชุกกลิ่น (ตำบลดอนยายหนู)	กรรมการ
	7. นายจำลอง แสงสว่าง (ตำบลเขมแดง)	กรรมการ
- เกษตรกรเครือข่าย	8. นายประสงค์ ทองแผ่น	กรรมการ
	9. นายสิทธิชัย ทิมเทียบ	กรรมการ
	10. นายสวน คงศรี	กรรมการ
	11. นายปรีชา บุญเกิด	กรรมการ
	12. นางดวงพร ราชานาค	กรรมการ
	13. นางชื่น เกตุยงกมล	กรรมการ
- ผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชน	14. นายล้อม วงศ์เณร	กรรมการ
	15. นายฝ้าย นกแก้ว	กรรมการ
- เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	16. นายโกสินทร์ สุรินทร์โสภ	ผู้ประสานงาน

- อำนาจหน้าที่ :**
1. จัดทำแนวทางการพัฒนาและแผนการดำเนินงานของ ศพก.
  2. ขับเคลื่อนการดำเนินงานและการให้บริการของ ศพก.
  3. รายงานผลการดำเนินงานของ ศพก.

5.4 กำหนดแผนในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่สมาชิกและเกษตรกรทั่วไป

เดือน	หัวข้อการถ่ายทอดความรู้
มกราคม	อบรมเกษตรกรผู้นำครั้งที่ 1
กุมภาพันธ์	จัดงานวันเริ่มต้นฤดูกาลผลิตใหม่
มีนาคม	อบรมเกษตรกรผู้นำครั้งที่ 2
เมษายน	อบรมเกษตรกรผู้นำครั้งที่ 3
พฤษภาคม	ความรู้เรื่องดินและปุ๋ยครั้งที่ 1
มิถุนายน	ความรู้เรื่องดินและปุ๋ยครั้งที่ 2
กรกฎาคม	การแปรรูปผลผลิตมะพร้าว
สิงหาคม	การจัดการศัตรูมะพร้าวโดยวิธีผสมผสาน
กันยายน	การแปรรูปผลผลิตมะพร้าว
ตุลาคม	การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมะพร้าว
พฤศจิกายน	เกษตรทฤษฎีใหม่
ธันวาคม	การปลูกพืชแซมในสวนมะพร้าว

5.5 ขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก.

การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. เน้นให้เป็นที่แหล่งเรียนรู้ของชุมชน เกษตรกรมีความสนใจ เข้ามาศึกษาความรู้และสามารถเข้ามาศึกษาเรียนรู้ด้วยตัวเอง มีกิจกรรมภายใน ศพก. อย่างต่อเนื่อง โดยมีการ ขับเคลื่อน ศพก. ตามแผนภาพด้านล่าง





5.6 การให้บริการ/กิจกรรม

- กิจกรรมการถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกร ด้านการลดต้นทุนและการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต



- กิจกรรมเสริมสร้างความรู้ ศึกษาดูงานของกลุ่มสมาชิก



5.7 สร้างเครือข่าย

ศพก.อำเภอกุยบุรี มีศูนย์หลักอยู่ที่ ม.2 ตำบลกุยบุรี และมีการจัดตั้งศูนย์เครือข่ายกระจายในทุกตำบล

ดังนี้

ตำบลกุยบุรี

- ศพช.บ้านหนองมะฆาง
- ศูนย์เรียนรู้ภูเขาสตรกรรรมธรรมชาติ
- สวนไทรทอง(แปลงเรียนรู้การปลูกมะพร้าวลูกผสม)

ตำบลกุยเหนือ

- ศพก.บ้านโพธิ์เรียง

ตำบลหาดขาม

- ศพก.บ้านท่าตักน้ำ

ตำบลสามกระทาย

- ศูนย์เรียนรู้เกษตรอินทรีย์ภาคปฏิบัติบ้านเขาราง

ตำบลดอนยายหนู

- ศพก.บ้านหนองจอก

5.8 การประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

- มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานผ่านทางที่ประชุมกำนันผู้ใหญ่บ้านประจำเดือน
- แผ่นพับองค์ความรู้แจกแก่เกษตรกรและผู้สนใจ

5.9 การบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

- สำนักงานพัฒนาที่ดินบูรณาการถ่ายทอดความรู้การจัดการดินและปุ๋ยแก่เกษตรกรสมาชิก ศพก.
- ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรชุมพรบูรณาการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการปลูกมะพร้าวและการดูแล

รักษา

- สำนักงานปศุสัตว์อำเภออุยบุรีจัดตั้งจุดสาธิตการเลี้ยงไก่ไข่
- สำนักงานประมงอำเภออุยบุรีจัดตั้งจุดสาธิตการเลี้ยงสัตว์น้ำ
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จัดการถ่ายทอดความรู้ด้านการทำบัญชีต้นทุน

5.10 การติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่เพื่อแก้ไขปัญหาให้กับสมาชิก

- ประธาน ศพก.จะทำหน้าที่รับเรื่องและประสานงานกับหน่วยงานต่างๆในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ผ่านทางโทรศัพท์ หรือนำประเด็นปัญหาที่เกษตรกรแจ้งเข้าที่ประชุมคณะกรรมการศพก. เพื่อแก้ไขปัญหาและหาแนวทางแก้ไข

5.11 การเปิดโอกาสให้หน่วยงานหรือสถาบันการศึกษาเข้ามาทำวิจัย

- ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรชุมพรร่วมทำงานวิจัยการบำรุงรักษาสวนมะพร้าวโดยทำการวิจัยในแปลงของสมาชิก ศพก. นายสวน คงศรี พื้นที่ทำการวิจัยจำนวน 5 ไร่

5.12 การเชื่อมโยงการดำเนินงานและการสนับสนุนของ ศพก.สู่ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

- ศพก.อำเภออุยบุรี ส่งเสริมสนับสนุนการลดต้นทุนการผลิตของสมาชิกโดยดำเนินการร่วมกันผลิตปุ๋ยหมักจำนวน 30 ตัน
- ดำเนินการรวมกลุ่มสมาชิกผู้ปลูกมะพร้าวเพื่อเชื่อมโยงการตลาดโดยมีหน่วยงานราชการร่วมบูรณาการมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารด้านราคาในกลุ่มสมาชิก

#### 6. ประโยชน์ของ ศพก. ต่อส่วนรวม

1. เกษตรกรนำความรู้ที่ได้อบรมไปใช้ประโยชน์ได้จริง
2. เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน เป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาด
3. เป็นจุดบูรณาการเชื่อมโยงการทำงานระหว่างภาครัฐ เอกชน และเกษตรกร

#### 7. ปัจจัยความสำเร็จ

ปัจจัยความสำเร็จในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของ ศพก.อำเภออุยบุรี เกิดจาก องค์ประกอบต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. เกษตรกรต้นแบบ มีความทุ่มเท เสียสละ มีใจรักในด้านการเกษตร พร้อมให้ความช่วยเหลือเกษตรกรที่เดือดร้อนและให้ความร่วมมือหน่วยงานต่างๆ ในการทำโครงการหรือกิจกรรม ทำให้เกษตรกรในชุมชนเกิดความเชื่อถือ ศรัทธา ให้การยอมรับในตัวเกษตรกรต้นแบบ
2. หน่วยงานในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หน่วยงานต่างๆ มีการบูรณาการการทำงานร่วมกัน มีงบประมาณในการสนับสนุนแก่ ศพก. และร่วมกันปรับปรุงแก้ไขปัญหาให้คำแนะนำที่ดีแก่ ศพก.
3. มีหลักสูตรเรียนรู้ ที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน มีการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เกษตรกรสามารถนำไปใช้ได้จริง

#### 8. การพัฒนาต่อยอดการดำเนินงาน ศพก.

การพัฒนาต่อยอดการดำเนินงาน ศพก.อำเภออุยบุรี ต้องมีการส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มผู้ผลิตมะพร้าวให้รวมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็ง เพื่อร่วมคิดร่วมแก้ไขปัญหา ด้านการผลิตต้องเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้เพิ่มขึ้น และมีการลดต้นทุนการผลิตไปพร้อมกัน ด้านการตลาด มีการรวมกลุ่มสร้างอำนาจต่อรองในการขายผลผลิตกับกลุ่มพ่อค้า มีการหาตลาดทางเลือก

#### 9. ปัญหา/อุปสรรค

ปัญหาด้านการปรับปรุงสถานที่เนื่องจาก แปลงที่ตั้งของ ศพก. อุยบุรี เป็นจุดสร้างใหม่จำเป็นต้องมีการปรับปรุงสถานที่อีกหลายจุด อาทิ สาธารณูปโภคต่างๆ ป้ายอธิบายความรู้ที่มีความคงทน

#### 10. ข้อเสนอแนะ

ควรมีการสนับสนุนปรับปรุงและพัฒนา ศพก. อย่างต่อเนื่องทุกๆ ปี จากทางกระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

ผู้ถอดองค์ความรู้ : นายโกสินทร์ สุรินทร์โสภาก ตำแหน่ง : นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ  
สำนักงานเกษตรอำเภออุยบุรี